

ŠVIETIMO MAINŲ PARAMOS FONDAS

Švietimo iššūkiai civilizacinio lūžio akivaizdoje. Lietuvos perspektyva

***prof.
Boguslavas GRUŽEVSKIS
Vilniaus universitetas
Lietuvos socialinių tyrimų centras***

2019-10-16, Vilnius

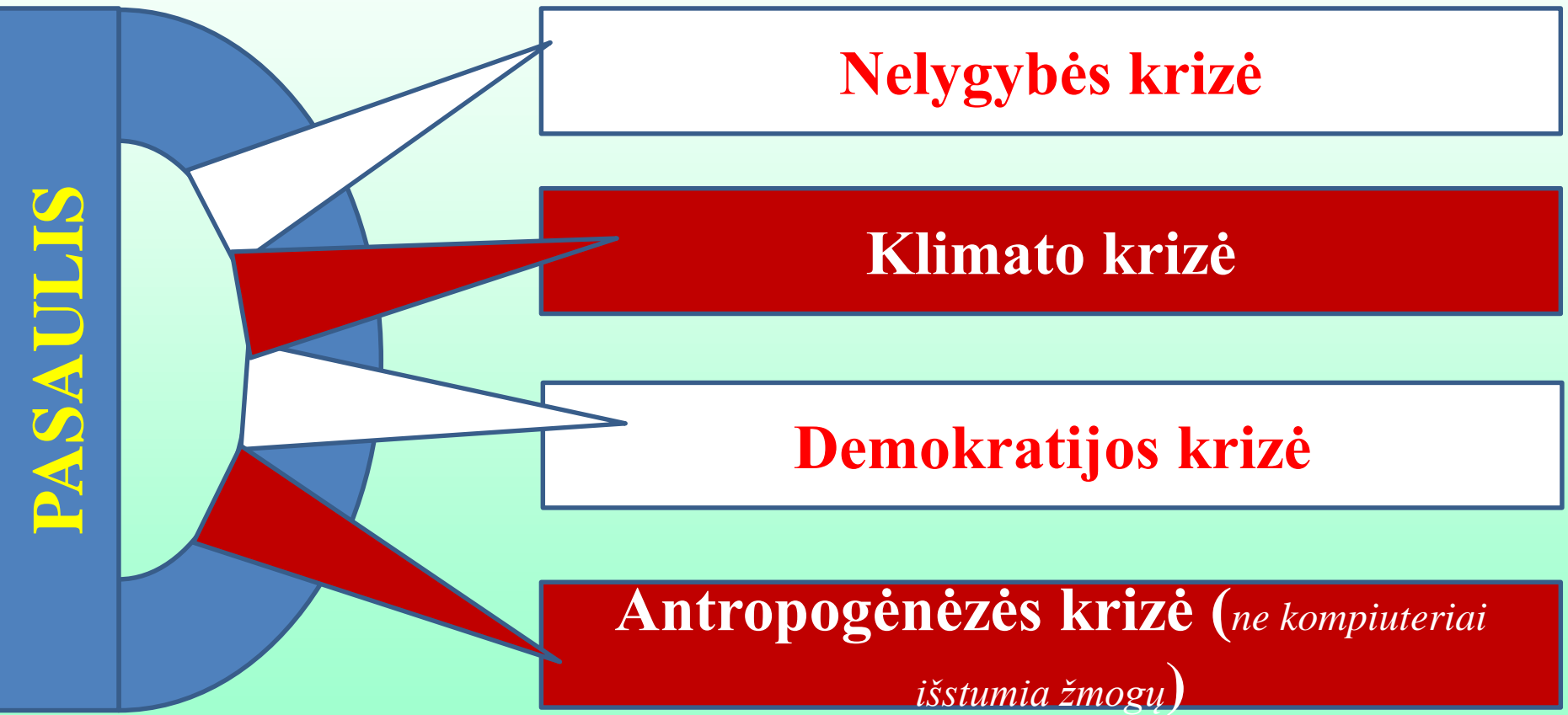
TURINYS

- 1. Pasaulio visuomenės raidos dominantės XXI a.;*
- 2. Modernios visuomenės pokyčių įtaka žmogui;*
- 3. Pokyčių iššūkiai ugdymui bei mokymui;*
- 4. Lietuvos perspektyvos.*

ĮŽANGA

- *Norėdami kokybiškai pasakyti apie šiuolaikinės ugdymo bei švietimo sistemos tobulinimo galimybes, turime gerai suvokti esmines aplinkos charakteristikas bei pagrindinius iššūkius žmogaus raidai.*
- *2019 metų Nobelio premija Ekonomikos srityje (matomi rezultatai dažnai neparodo tikrų priežasčių).*

Pasaulio visuomenės raidos dominantės

Bendruomeniškumo krizė yra visų šių krizių pagrindas

Bendruomeniškumo krizė

V
I
S
U
O
M
E
N
Ė

SUSVETIMIEJIMAS

- Mažiau betarpiškų santykių (*JAV koledžų tyrimai*);
 - Mažiau kolektyvinių veiksmų;
 - Internetinės erdvės nepakankamumas???
 - Socialinės atskirties apraiškos;
- Žmogiškumo vertės mažėjimas (*efektyvumas ar žmogiškumas?*).

NESUVALDOMAS
EGOCENTRIZMAS

- Godumas, nelygybės augimas (*300 vs 3000000000*);
 - Išnaudojimas (*skurdas, žemas raštingumas*);
 - Vertybinių/moralinių normų infliacija (*vertės praradimas*).

DEPRESIJA

- Socialinis abejingumas;
- Priklausomybės;
- Nusikalstamumas ir savižudybės;
- Vienišumas;
- Ekonominis neaktyvumas ir atskirtis.

Šiuolaikinė visuomenė (1)

Šiuolaikinei visuomenei būdinga:

- 1) Didelė socialinių santykių įvairovė;
- 2) Dinamika, kaita ir nepastovumas;
- 3) Informacinių technologijų ir virtualios tikrovės įtaka ugdymui bei vertybių formavimui.

Šiuolaikinė visuomenė (2)

Šiuolaikinės visuomenės iššūkiai:

- 1) Tradicinių santykių ir vertybių infliacija (vertės praradimas);
- 2) Laisvo pasirinkimo vaidmens didėjimas;
- 3) Susvetimėjimas, anomija (*Durkheimas*), empatijos sumažėjimas;
- 4) Asmeninio pasirinkimo ir atsakomybės didėjimas.

Karjeros samprata

- Karjera – tam tikra **individo tapatumo dinamika**, kurios kokybė pagal savo nustatytus kriterijus vertina pats individas (*jau neužsidaro profesinėje veikloje, apima laisvalaikį ir faktiškai visą gyvenimą, pvz., daugiavaikio tėvo karjera*);
- Karjera – **SAVIREALIZACIJOS PROJEKTAS** (Edwards ir Wajcman), individas pats sudaro scenarijų, pats vaidina ir pats vertina.
- Sena karjeros paradigma vis labiau neatitinka žmonių lūkesčius.

Amžiaus ketvirčio krizė!!!

Nuo XXI amžiaus pradžios sociologai, psichologai ir medikai (*Alexandra Robbins, Abby Wilner, Lietuvoje – Milda Pivoriūtė*) vis garsiau kalba apie amžiaus ketvirčio krizę, kurį dažnai išgyvena ir aukštą išsilavinimą turintis jaunimas (LinkedIn, 2016, USA, GB, Australia – 75% miesto sėkmingo jaunimo susidūrė su amžiaus ketvirčio krizės sindromu. VU Socionomų klubas, 2017 – 85% metų bėgyje buvo pervargę).

Kur pagrindinės problemos?

- 1) Nepakankamas žmogaus įsitraukimas į savo karjeros formavimą, sumažina jos efektyvumą;*
- 2) Perspektyvų nesuvokimas sumažina kiekvienos veiklos efektyvumą;*
- 3) Žmogus geriausiai dirba, jeigu dirba skatinamas vidinės motyvacijos.*

REZIUMĖ

*Modernus ugdymas, kad
atitiktų vykstančius pokyčius,
turi PLĖTOTI ŽMOGŲ IŠ
VIDAUS, t. y. TOBULINTI IR
TURTINTI JO INDIVIDUALIĄ
MOTYVACINĘ SISTEMĄ*

INDIVIDUALI MOTYVACINĖ SISTEMA

- *tai poreikių, vertybių ir nuostatų susieta visuma, kurios patenkinimas vadinamas ...*
- **LAIMĖ** *(pagaliau atėjome į problemos esmę).*

Pagrindinis ugdymo ir mokymo tikslas

- 1) Žinios ir kompetencijos turi aptarnauti **ASMENS LAIMINGO GYVENIMO STRATEGIJĄ**;
- 2) Švietimo, ypač bendrojo ugdymo, dėmesio centre turi būti atskiro žmogaus (*moksleivio*) asmens gerovės perspektyva arba **EFEKTYVIOS SAVIREALIZACIJOS PERSPEKTYVA** (**pagrindinė ugdymo dominantė**)

Apibendrinimas

1) *Jeigu abiturientas išeina iš mokyklos be **socialiai orientuotos savo laimingo gyvenimo vizijos**, jo ugdymo procesas buvo nesėkmingas;*

2) *Igyjamos naujos žinios bei kompetencijos (studijos) turi didinti jauno žmogaus pasitikėjimą savimi, pasitenkinimą savo socialine aplinka, o ypač – pasitikėjimą savo ateities **perspektyvomis!!!*** (šandien einame iš kitos pusės)

Apibendrinimas

LIETUVOS PERSPEKTYVOS

- 1) Stiprinti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo grandį** (plėtojant bendrųjų ir socialinių kompetencijų ugdymą, vertinimams plačiau panaudojant specialiai parengtus psichologinius testus);
- 2) Daugiau dėmesio skirti mokinių savęs pažinimo bei socialiai žalingo elgesio suvaldymo gebėjimų formavimui** (agresija, pavydas, godumas ir pan.);

Apibendrinimas

LIETUVOS PERSPEKTYVOS

3) Nuo 12-13 metų pradėti kryptingą karjeros kompetencijų ugdymą;

*4) Suaktyvinti ugdymo bei profesinio rengimo proceso modernizavimą (**ne pačių pedagogų rankomis**);*

5) Labiau diferencijuoti pedagogų ir dėstytojų apmokėjimą pagal kokybinius požymius.

Apibendrinimas

LIETUVOS PERSPEKTYVOS

6) Labiau diferencijuoti bendrąjį ugdymą pagal moksleivio interesų sritį;

7) 3-5 kartus padidinti išlaidas moksleivių popamokinei veiklai ir laisvalaikiui.

8) Padidinti IT mokymo/dėstymo valandas visuose mokymo lygmenyse.

Apibendrinimas

LIETUVOS PERSPEKTYVOS

- 9) Didinti veiksmų atsakomybės profesinėje veikloje ir socialiniame gyvenime suvokimą (pvz., privalomas CSR kursas visuose ekonomikos ir teisės studijose);*
- 10) Veikiančios darbo rinkos poreikių monitoringo sistemos teisinis susiejimas su profesinio rengimo politikos sprendimais.*